

Länsstyrelsen
GOTLANDS LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0340031 Mallgårds källmyr

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000 -områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges.

Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man från i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet.

Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen.

Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Begreppsförklaringar Natura 2000

SPA - Område som genom regeringsbeslut klassificerats som särskilt skyddsområde i enlighet med EU:s fågeldirektiv (2009/147/EEG).

pSCI - Område som är föreslaget av regeringen, men ännu ej antaget av EU-kommissionen.

SCI - Område som, i den biogeografiska regionen eller de biogeografiska regionerna det tillhör, väsentligt bidrar till att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos någon av livsmiljöerna i bilaga 1 i art- och habitatdirektivet eller någon av arterna i bilaga 2 i samma direktiv. Områden som kan bidra till att nätverket Natura 2000 blir sammanhängande och som väsentligt bidrar till bibehållandet av den biologiska mångfalden inom den biogeografiska regionen eller de biogeografiska regioner (kontinental, boreal, alpin, marin östersjön och marin atlantisk) som avses.

SAC – Område av gemenskapsintresse (SCI) som av regeringen med stöd av MB (Miljöbalken) 7 kap. 28 § förklarats som särskilt bevarandeområde.

Gynnsamt bevarandetillstånd

En arts bevarandestatus anses gynnsam när:

- populationsutvecklingen visar att arten på lång sikt kommer att förbli en del av sin livsmiljö
- dess naturliga utbredningsområde inte minskar och sannolikt inte heller kommer att minska
- tillräckligt mycket livsmiljö finns för att arten ska bibehållas på lång sikt.

En naturtyps bevarandestatus anses gynnsam när:

- dess naturliga utbredningsområde och de ytor den täcker är stabila eller ökande
- de strukturer och funktioner som krävs för att livsmiljön ska bibehållas finns kvar under överskådlig framtid
- bevarandestatusen hos dess typiska arter är gynnsam.

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0340031 Mallgårds källmyr

Kommun: Gotland

Områdets totala areal: 6,7 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2016-07-28

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-21

Markägarförhållanden:

Hushållningssällskapet Gotland

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 1995-12-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

7220 - Kalktuffkällor

7230 - Rikkärr

9070 - Trädklädd betesmark

4115 - Öselskallra, *Rhinanthus oesiliensis*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden:

De prioriterade bevarandevärdena i Mallgårds källmyr Natura 2000-område är bevarandet av områdets öppna Rikkärr (7230) och Kalktuffkällor (7220) med mycket artrik kärlväxt- och mossflora och den till den öppna rikkärrsmiljön angränsande Trädklädda betesmarken (9070). Vidare den individrika förekomsten av Öselskallra/källmyrskallra (4115). Den utpekade öselskallran har sin livsmiljö i rikkärret, kalktuffkällornas närhet och i kantzonen mot den omkringliggande trädklädda betesmarken. Att bevara ett öppet rikkärr med meandrande

vattendrag och kalktuffkällor med en mycket artrik flora och fauna med flera sällsynta och krävande arter, t.ex. den för Gotland endemiska underarten brun ögontröst och större agatsnäcka.

Motivering:

Mallgårds källmyr tillhör en av Gotlands mest välbevarade och artrika rikkärrsmiljöer. I Mallgårds källmyr finns Gotlands och därmed landets rikaste förekomst av öselskallra (källmyrskallra). Området har betats av gotlandsruss under mycket lång tid och har därigenom behållit sin öppna karaktär. Källmyren är hydrologiskt intakt och har inte påverkats av dränerande åtgärder. Området har erhållit klass 1 i länets Våtmarksinventering (VMI) och ingår i Myrskyddsplan för Sverige där landets mest skyddsvärda våtmarker finns upptagna.

Prioriterade åtgärder:

Att långsiktigt upprätthålla den traditionella hävden genom årligt russbete så att området hålls öppet och fritt från igenväxningsvegetation. Förhindra att områdets hydrologi och hydrokemi påverkas negativt av dränerande åtgärder i våtmarken, i dess närhet och i tillrinningsområdet.

Beskrivning av området

Mallgårds källmyr ligger i utkanten av det stora skogsområdet Lojsta hajd. Myren ligger utsträckt i nord-sydlig riktning och lutar svagt åt söder. Myren ligger väster om den branta inlandsklinten Mallgårds klint på en höjd av cirka femtio meter över havet. Endast fyrahundra meter österut tar Mallgårds klint vid. Klintens övre delar ligger på en höjd av sjuttio meter över havet.

I norra delen av område täcks marken av sand och här växer tallskog. En liten bäck ansluter norrifrån och slingrar söderut genom myren. Några hundra meter söderut öppnar sig myren och marken täcks här av bleke. Skiktet med bleke är tunt i den östra delen av myren där kalkstenen på flera håll går i dagen. I västra och södra delen finns avlagringar av moränmargel och här är mäktigheterna med bleke lite större. Längs med myrens östra kant tränger vatten fram i flera källor. Vegetationen vid dessa källor är mycket rik. I bottenkiktet växer kalkkällmossa, källmossa, kammtuffmossa, klotuffmossa, källtuffmossa, stor fickmossa, kärrbryum, kärrspärrmossa, guldspärrmossa och fetbålmossa. Mossorna bildar små tuvor runt källorna och på dessa är även örtinnehållet stort. Här märks brun ögontröst, kärrlilja, majviva, sumpnycklar, ängsnycklar, svarthö, kustarun, tussilago, blodrot, ängsvädd och sumpgentiana. Källornas vatten rinner över ett nästan vegetationslöst blekefält och ner i bäcken. I bleken växer glest med slankstarr, krypven och ryltåg. Bäckens meandrar långsamt genom myren och kantas av örtrika tuvor av axag, blåtåtel, näbbstarr, slätterblomma, ängsvädd, rosettjungfrulin, vildlin, gräsull, smalfräken, kärrknipprot, luktsporre, brudsporre, flocksvalting samt fjälltätört. Även här finns rikligt med brun ögontröst, sumpgentiana, sumpnycklar, majviva och kärrlilja. I bäcken växer källnate.

Mallgårds källmyr betas sedan mycket lång tid av gotlandsruss.

Bevarandemål

Det övergripande bevarandemålet för Natura 2000-området Mallgårds källmyr är att arealerna av de naturtyper som legat till grund för utpekandet ska bibehållas eller öka. Natura 2000-arter som legat till grund för utpekandet ska bevaras och ha långsiktigt hållbara populationer och typiska arter för respektive naturtyp får inte minska. Naturtyps- och artspezifika bevarandemål beskrivs under respektive naturtyp och/eller art.

Vad kan påverka negativt

Påverkan på hydrologi och hydrokemi

Alla typer av dränerande åtgärder (inklusive markavvattningsföretag och dämning), t.ex. dikning, körning och andra markavvattnande åtgärder påverkar hydrologi och hydrokemi, vilket kan ge konsekvenser på vegetation och torvbildning samt torvnedbrytning. Vidare kan anläggning av skogsbilvägar över eller i närheten av området påverka hydrologin och/eller hydrokemin i området. Effekterna av dränerande åtgärder kan vara uttorkning, ökad igenväxning och erosion. Avverkning, körning, markberedning, plantering eller andra skogliga åtgärder i närliggande fastmarksskog påverkar hydrologi, lokalklimat och markstruktur och kan leda till läckage av näringsämnen, vilket kan påverka artsammansättningen i dessa normalt näringsfattiga marker.

Igenväxning

Igenväxning utgör idag ett av de största hoten mot den biologiska mångfalden i öppna rikkärsmiljöer. Kombinationen av dränerande åtgärder med avvattnings- och uttorkningseffekter som följd, upphörd hävd, ökad våtdeposition av kväve och klimatförändringar gör att igenväxningstakten ökar. En stor andel av områdets utpekade bevarandevärden är helt beroende av att näringsfattiga förhållande råder. Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran. Hävdgynnade arter missgynnas och konkurreras ut vid förändrade näringsförhållanden till följd av ökad kvävedeposition och andra luftburna föröroringar samt surt nedfall, vilket bidrar till förändrad artsammansättning och ökad igenväxning. Vegetationssammansättningen i bottenskiktet förändras och andelen gräs, buskar och träd ökar.

Exploatering

Samhällsbyggande med kommunikationsleder, anläggningar, kraftledningsdragningar etc. kan direkt eller indirekt påverka den fysiska miljön och orsaka skada i området.

Upphört bete

Genom russbetet sker ett ständigt uttag av näring från marken, vilket resulterar i ett näringsunderskott. En stor andel av områdets utpekade bevarandevärden i rikkärret och kalktuffkällorna är helt beroende av att näringsfattiga förhållanden råder. Ett upphört bete skulle missgynna den hävdgynnade floran och medföra ökad igenväxning och förändrad artsammansättning i rikkärret och i de omkringliggande trädklädda betesmarkerna.

Högt betetryck

Ett alltför intensivt bete med tillhörande tramp kan skada rikkärrets vegetation, källor samt den tuffbildning som pågår. För hårt betetryck (tramp och slitage) har en stark negativ inverkan på molluskfaunan, t.ex. på större agatsnäcka som förekommer i randzonen mot den öppna rikkärret. Arten har utrotats på en stor del av dess tidigare kända lokalerna på Gotland. Betet måste vara anpassat efter lokalens egna förutsättningar med väl genomtänkta riktlinjer med avseende på hävdregim, hävdtyp, inklusive val av betesdjur och omfattning av hävd samt en kritisk gräns för effekt från tramp för att dess ingående arter inte ska missgynnas. Under torrår betas generellt området intensivare vilket leder till att mer omfattande trampsador uppkommer i rikkärret och kalktuffkällorna. Betetryck och trampsador kan antas öka med ökande temperaturer och minskad nederbördsmängd.

Användning av avmaskningsmedel

Användning av avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) är negativt för den dynglevande insektsfaunan och kan påverka hydrokemin i rikkärret och kalktuffkällorna samt dess ingående arter.

Utebliven eller felaktig skötsel

Det är av stor vikt att den traditionella hävden som beskrivs nedan upprätthålls. Redan en liten förändring i hävden kan leda till att känsliga arter slås ut. Vidare kan alltför kraftig röjning av buskar och träd leda till att organismer som är beroende av dessa strukturer missgynnas, t.ex. större agatsnäcka som förekommer i randzoner, såsom i den halvskuggade kanten av större videbuskage. Skötsel som avlägsnar småbiotoper, kantzoner och mosaikmiljöer och skapar skarpa gränser mellan olika markslag påverkar området negativt.

Bevarandeåtgärder

Gällande regler:

- Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för naturvårdsinriktade ändamål som skötsel och förvaltning av det berörda området (7 kap. 28 a § miljöbalken).
- Området ligger inom Riksintresse för Naturvård.
- Områdets norra och östra del tangeras av två Nyckelbiotoper.

Skydd:

Utöver Natura 2000 är Mallgårds källmyr även naturreservat.

Skötsel:

För att bevara de naturvärden som är knutna till området är det av stor vikt att den traditionella hävden upprätthålls.

Bete

Området skall årligen betas med gotlandsruss. Betessåsongen ska följa traditionen som säger att betessläppning ska ske i samband med hingstutsläppet den 10 juni. Flyttning av djuren ska sedan ske i samband med premieringen under sista veckan i juli. Området ska under denna tid betas av cirka 50 vuxna djur och cirka 30-40 föl. Betesområdet ska omfatta 225 hektar mark som ingår som en av de tre hagarna i området Russpark på Losthajd. Stödutfodring av djur får inte ske. Övergångsutfodring under maximalt två veckor vid betessläppning och flyttning är dock tillåtet.

Underhållsröjning

Uppslag av träd och buskar som ratas av betesdjuren röjs bort manuellt i den öppna kärrytan. För att på längre sikt gynna den mycket skyddsvärda molluskfaunan i området är det av stor vikt att en del videbuskage undantas från den manuella röjningen. Större agatsnäcka förekommer på lokalen främst i kantzonen med videbuskage. Här är det viktigt att man eftersträvar att bevara en jämn övergångszon mellan det öppna kärret och den omgivande skogen samt att buskar inte röjs bort i detta parti. Några videbuskar i den öppna kärrytan skulle gynna arten och utöka dess lämpliga livsmiljö.

Den trädklädda betesmarken har idag ett traditionellt hävdad utseende med ett förhållandevis gles trädskikt med varierande ålder, trädslagsblandning och luckighet som ska bevaras för framtiden genom försiktig naturvårdande glänt- och plockhuggningar för att skapa luckighet och flerskiktning. Glänthuggningar med en diameter på upp till 10 meter kan med fördel skapas kring äldre träd som på det viset blir solbelysta. Ett större uttag av yngre träd sker än hos medelåldersträd vid glänt- och plockhuggningar i trädskiktet. Variationen i beståndsstruktur i kombination med förekomst av störda jordtyper med blottad jord skapar viktiga förutsättningar för en varierad flora och fauna. Buskskiktet av en, nypon, hagtorn, brakved och rönn ska tillåtas föryngras så att nuvarande mängd buskar långsiktigt kan växa upp i det hävdade landskapet. Om en förtätning av buskskiktet sker ska röjningsinsatser utföras så att området återfår sin tidigare öppna karaktär.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

7220 - Kalktuffkällor

Areal: 0,04 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Naturtypen utgörs av källor med hårt, kalkrikt vatten där kalktuffbildning pågår. Kalktuffkällorna kan förekomma både i odlad mark och skogsmark samt vara en del av större myrkomplex. Källorna är oftast små och vegetationen domineras av mossor, särskilt tuffmossor (*Palustriella* spp.). Trädskiktets täckningsgrad kan vara 0-100 % och därmed inkluderas både källmiljöer som är solexponerade och beskuggade av träd- eller buskskikt. Den speciella florans och faunan knuten till denna miljö varierar med mineralsammansättning och krontäckningsgrad.

Bevarandemål

Arealen av kalktuffkällor (7220) ska vara minst 0,04 hektar.

Källornas hydrologi och hydrokemi är opåverkade av antropogena ingrepp i såväl källorna som tillrinnings- och avrinningsområdet och har en ständig tillgång på framspringande kalkrikt källvatten. Området hävdas årligen genom bete med gotlandsruss. Källorna och tuffbildningen skadas inte av tramp från betesdjuren. Området har en naturlig näringsnivå som är opåverkad av gödsling (förutom från betande djur). Betesdjuren hålls så långt som möjligt fria från avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan och kan påverka hydrokemin.

En för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva och/eller negativa indikatorarter förekommer mycket sparsamt. Typiska arter och karaktärsarter av kärlväxter och mossor förekommer rikligt i fält- och bottenskikt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar. Exempel på typiska arter av kärlväxter som förekommer i kalktuffkällorna är; svarthö, kärrknipprot, brun ögontröst, tätört, och kärrlilja. Exempel på typiska arter av mossor som förekommer i kalktuffkällorna är; källtuffmossa, kamtuffmossa, klotuffmossa, kalkkällmossa och källmossa. Förekomsten av öselskallra (4115) ska vara varaktig och inte visa tecken på bestående populationsnedgång.

Bevarandetillstånd

Naturtypen bedöms ha ett gynnsamt bevarandetillstånd inom området.

7230 - Rikkärr

Areal: 0,28 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut.

NyAreal: 2,38 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Naturtypen utgörs av öppna eller skogklädda, mineralrika och torvbildande kärr som är minerotrofa, det vill säga får ständig tillförsel av mineralrikt vatten från omgivningen. pH-värdet i rikkärr är högre än i andra myrtyper, vanligen pH6 eller högre. Rikkärr är inte rika på näring som namnet antyder, utan på mineraler i form av höga halter av baskatjoner, främst kalcium men även järn eller magnesium. I rikkärr där pH-värdet överskrider pH7 och där kalkhalten är mycket hög klassas som extremrikkärr. Bottenskiktet är uppbyggt av så kallade brunmossor eller i vissa fall vitmossor.

Rikkärrsvegetationen är artrik och domineras av halvgräs och örter, bl.a. orkidéer. Bottenskiktet byggs upp av så kallade brunmossor eller i vissa fall vitmossor. Bra indikatorarter för rikkärr är t.ex. späd skorpionmossa, gräsull och tagelsäv. Bra indikatorarter för extremrikkärr är t.ex. axag, kärrknipprot, tuffmossor eller en hög täckningsgrad av späd skorpionmossa.

Rikkärren är blötare än kalkfuktängar och skiljer sig från dessa genom att vara mer lågvuxna när de är obetade och genom att oftast ha djupare torv, större dominans av halvgräs samt en hög andel och mångfald av mossarter. Många av rikkärren, särskilt i södra Sverige, har traditionellt hävdats genom ängsbruk och betesdrift vilket har påverkat vegetationens sammansättning. När hävden upphört har flertalet växt igen till sumpskog. Både öppna och trädklädda rikkärr inkluderas i habitatet, vilket kan ha en krontäckning av 0-100 %.

Bevarandemål

Arealen av rikkärr (7230) ska vara minst 2,38 hektar.

Intakta hydrologiska förhållanden råder med opåverkad hydrokemi i såväl våtmarken som tillrinningsområdet. I randzonen och ute i den öppna kärrytan förekommer enstaka videbuskage för att gynna molluskfaunan, i synnerhet större agatsnäcka. Området har en tydlig betesprägel och hävdas årligen, under perioden 10 juli till sista veckan i juli genom bete med gotlandsruss. Omfattande trampskador som missgynnar rikkärrfloran och faunan förekommer inte. Området har en naturlig näringsnivå som är opåverkad av gödsling (förutom från betande djur). Betesdjuren hålls så långt som möjligt fria från avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan och kan påverka hydrokemin.

En för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva och/eller negativa indikatorarter förekommer sparsamt. Typiska arter och karaktärsarter av kärlväxter och mossor förekommer rikligt i fält- och bottenskiktet. Exempel på typiska arter av kärlväxter som förekommer i rikkärren är; svarthö, ängstarr, näbbstarr, ängsnycklar, kärrknipprot, brudsporre, gräsull, slätterblomma, tätört, majviva och axag. Exempel på typiska arter av mossor som förekommer i rikkärren är; fetbålmossa, kalltuffmossa, klotuffmossa, kärmörkia, kalkkällmossa, källmossa, späd skorpionmossa och korvskorpionmossa. Förekomsten av öselskallra (4115) ska vara varaktig och inte visa tecken på bestående populationsnedgång.

Bevarandetillstånd

Naturtypen bedöms ha ett gynnsamt bevarandetillstånd inom området.

9070 -Trädklädd betesmark

Areal: 4,28 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Naturtypen trädklädd betesmark förekommer på fastmark som är torr till blöt och näringsfattig till näringsrik och inkluderar både hagmarker och skogsbeten. Träd- och buskskiktets krontäckningsgrad är 30-75 % och utgörs av inhemska trädslag. Det är även andelen krontäckning som särskiller naturtypen från annan betesmark. Naturtypen ska ha en lång hävdkontinuitet så väl som trädkontinuitet och inslag av gamla träd ska finnas. Utmärkande är en stor variation i åldern på träden och de frekventa gläntorna. Trädklädd betesmark förekommer i alpin, boreal och kontinental biogeografisk region och av den totala andelen inkluderad i Natura 2000 återfinns 70 % i Sverige.

Hagmarkerna respektive skogsbetena kan delvis betraktas som två olika undertyper av trädklädd betesmark, men gränsen mellan dem är ibland otydlig och historiskt har de haft stora likheter. Hagmarkerna är relativt öppna, trädklädda marker som har ett artrikt busk- och trädskikt, och det är inte ovanligt att de delvis har en historik med ängsbruk. Trädskiktet domineras normalt av lövträd. Skogsbetena är skogar som är tydligt påverkade av bete och där en beteskontinuitet finns. Skogsbeten förekommer i större delen av landet, är starkt varierade beroende på den skogstyp som dominerar i området och kan förekomma i både barr- och lövskog. De kan också utgöra dungar av skog i en för övrigt öppen hagmark.

Artsammansättningen i trädklädd betesmark varierar beroende på geografisk belägenhet och markens produktionsförmåga. Hagmarkerna på Gotland är antingen dominerade av lövträd, ofta ask, ek och alm, eller av en blandad sammansättning av gran, tall, en och lövträd. I den betade skogen på Gotland dominerar barrträd, då främst tall. Enbuskar och hassel utgör de mest frekventa arterna i buskskiktet på ön medan fåltskiktet till stor del består av arter som är knutna till högre ljus- och värmetillgång än vad som är tillgängligt i tät skog. Trädklädd betesmark är en av de mest artrika naturtyperna inom den boreala biogeografiska regionen, det finns många hotade arter av evertebrater, kärlväxter, lavar och svampar i naturtypen och många är kopplad till gamla träd och död ved.

Bevarandemål

Arealen av trädklädd betesmark (9070) ska vara minst 4,28 hektar.

Området har en tydlig betesprägel och hävdas årligen, under perioden 10 juli till sista veckan i juli genom bete med gotlandsruss. Småskaliga naturliga processer, som tex. trädförnyring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning påverkar dynamik och struktur. Trädskiktet är olikåldrat och flerskiktat. Tall utgör det dominerande trädslaget. Krontäckning varierar mellan tätare och glesare beskogad mark med gläntor och solinsläpp till markskikt och trädstammar. Gamla och/eller grova träd, torrträd, hålträd, blommande buskar av t.ex. slån och hagtorn, samt död ved i olika nedbrytningsstadier förekommer och fyller en viktig funktion och är en förutsättning för områdets biologiska mångfald i form insekter och epifytiska kryptogamer. Löpande skötsel i form av röjning av lövsly och tynne förekommer då betesdjuren inte förmår att hålla igenväxningen tillbaka. Området har en naturlig näringsnivå som är opåverkad av gödsling (förutom från betande djur). Betesdjuren hålls så långt som möjligt fria från avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.

En tydligt hävdpräglad markvegetation förekommer med en för naturtypen naturlig artsammansättning med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva och/eller negativa indikatorarter. Typiska arter, karaktärsarter och hävdgynnade arter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar.

Bevarandetillstånd

Naturtypen bedöms ha ett gynnsamt bevarandetillstånd inom området.

4115 - Öselskallra, *Rhinanthus oesiliensis*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Öselskallra *Rhinanthus oesiliensis* (källmyrskallra) är endemisk för Gotland och Ösel och finns alltså ingen annanstans i världen. Förekomsterna på Gotland omfattar ett fåtal källmyrar på Lojstahed samt liknande miljöer i de södra delarna av Hangvar socken. Arten är knuten till kalkrik källpåverkad mark och förekommer främst i kanter av källmyrar, på tuvor i kanten av källflöden och källor och ibland även i fuktig mager barrskog. Några mindre förekomster finns även i vägkanter i anslutning till källmyrar. I de huvudsakligen öppna källmyrarna förekommer arten ofta tillsammans med majviva, brun ögontröst och svarthö. Arten skiljer sig från den närstående höskallran genom sin sena blomningstid som normala år infaller i augusti och in i september.

Bevarandemål

Öselskallra ska förekomma rikligt i området. Arealen av lämplig livsmiljö, öppna rikkärr och kalktuffkällor, ska vara minst 2,42 hektar samt kantzonen mot omkringliggande trädklädd betesmark. För beskrivning av artens livsmiljö se bevarandemål för kalktuffkällor (7220), rikkärr (7230) och trädklädd betesmark (9070).

Bevarandetillstånd

Arten bedöms ha ett gynnsamt bevarandetillstånd. Lämplig livsmiljö för arten bedöms finnas i området samt att artfynd från 2016 visar att arten fortfarande hyser en stabil population i området.

Dokumentation

- Cederberg, B & Löfroth, M. (red.) 2000. Svenska djur och växter i det europeiska nätverket Natura 2000. ArtDatabanken, SLU.
- Gärdenfors, U. 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken.
- Götbrink, E. & Haglund, A. 2010. Manual för uppföljning i myrar i skyddade områden. Naturvårdsverket.
- Haglund, A. 2010. Uppföljning av skyddade områden i Sverige - riktlinjer för uppföljning av friluftsliv, naturtyper och arter på områdesnivå. Naturvårdsverket.
- Länsstyrelsen i Gotlands län. 1985. Avsättande av källmyr vid Mallgårds i Levide socken som naturreservat.
- Länsstyrelsen i Gotlands län. 1992. Ängs- och hagmarker på Gotland. Del 3.
- Länsstyrelsen i Gotlands län. 2005. Bevarandeplan för Natura 2000-området Mallgårds källmyr SE0340031.
- Martinsson, M. 1997. Våtmarker på Gotland. Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Naturvårdsverket, 2007. Myrskyddsplan för Sverige, Objekt i Gotlands län. Särtryck ur Myrskyddsplan för Sverige, delrapport: Objekt i Götaland. Rapport: 5670.
- Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1, Kalktuffkällor (7220), Rikkärr (7230) och Trädklädd betesmark (9070).
- Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för svenska arter i habitatdirektivets bilaga 2, Öselskallra (4115).
- Sundberg, S. 2006. Åtgärdsprogram för bevarande av rikkärr. Naturvårdsverket.
- Von Proschwitz, T. 2006. Inventering av snäckor i rikkärr på Gotland 2006. Länsstyrelsen i Gotlands län.

Lagtexter

- Art- och habitatdirektivet, Rådets Direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, officiell svensk översättning, version 01.01.2007.
- Fågeldirektivet, Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council of 30 November 2009 on the conservation of wild birds, svensk översättning.
- 7 kap. 27-29 §§ Miljöbalk (1998:808).
- 15-17 §§ Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Bilagor

- Bilaga 1. Karta, utbredning av naturtyper inom Natura 2000-området.
- Bilaga 2. Fynd av rödlistade arter som har gjorts i området.

Bilaga 1. Karta, utbredning av naturtyper inom Natura 2000-området

Natura 2000-området Mallgårds källmyr med utbredning av naturtyperna; Kalktuffkällor (7220), Rikkärr (7230) och Trädklädd betesmark (9070).

Bilaga 2. Fynd av rödlistade arter som har gjorts i området

Grod- och kräldjur

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Natrix natrix gotlandica</i>	Gotlandssnok	NT

Kärlväxter

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Blysmus compressus</i>	Plattsäv	VU
<i>Carex bostiana</i>	Ångsstarr	NT
<i>Euphrasia salisburgensis schoenicola</i>	Brun ögontröst	NT
<i>Polygala comosa</i>	Toppjungfrulin	VU
<i>Potamogeton coloratus</i>	Källnate	VU
<i>Primula farinosa</i>	Majviva	NT
<i>Ranunculus polyanthemos</i>	Backsmörblomma	NT
<i>Rhinanthus osiliensis</i>	Öselskallra	NT
<i>Thymus serpyllum</i>	Backtimjan	NT

Mossor

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Philonotis calcarea</i>	Kalkkällmossa	NT

Fjärilar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Lopinga achine</i>	Dårgräsfjäril	NT
<i>Pyrausta nigrata</i>	Svart ljusmott	NT
<i>Phengaris arion</i>	Svartfläckig blåvinge	NT

Skalbaggar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Elaphrus uliginosus</i>	Bred groplöpare	NT

Steklar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Bombus muscorum</i>	Mosshumla	NT

Tvåvingar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Oxycera pygmaea</i>	Svartryggig strömvpnfluga	VU
<i>Stratiomys chamaeleon</i>	Gulbukig jättevapenfluga	VU

Hopprätvingar

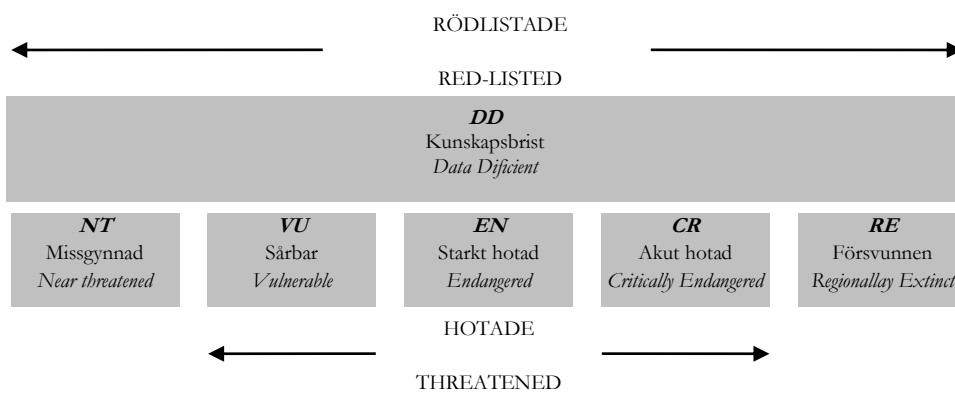
Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Chrysobraon dispar</i>	Guldgräshoppa	NT

Blötdjur

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Cochlicopa nitens</i>	Större agatsnäcka	EN

Svampar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Sarvosphaera coronaria</i>	Kronskål	NT

Aktuella arters hotkategorier enligt den svenska rödlistan 2015.